

Pravila o uravnoteženju EES-a - javno savjetovanje - rezultati

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
	<p>Podržavamo uvođenje FCR rezerve snage u regulativu RH radi doprinosa uravnoteženju sustava uz očekivani trend daljnjeg povećanja udjela OIE u strukturi proizvodnje električne energije unutar sustava kontinentalne Europe kao i nužnost izvršenja obveze osiguranja dostatne rezerve za primamu regulaciju pogoršane frekvencije sustava.</p> <p>Isto tako, ostaje nedorečenost vrednovanja aktivirane energije uravnoteženja FCR rezerve (aktivirana energija primame regulacije) čiji troškovi aktivacije, uz visoke cijene električne energije na tržištu, mogu biti značajni čak i za mali sustav poput EES-a RH.</p> <p>Stupanjem na snagu ovog prijedloga POUUES-a prestaje važiti Metodologija za određivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga (HOPS I/0/2020) kojom su, osim okvira za ugovaranje frekvencijskih usluga, definirani okviri za ugovaranje nefrekvencijskih usluga (regulacija napona i jalove snage, cmi start i otopni pogon) koji nisu sadržani u predmetnom dokumentu. Poželjno je paralelno definiranje podzakonskih akata i za nefrekvencijske usluge, obzirom da se ovim prijedlogom ukida njihov dosadašnji okvir ugovaranja.</p> <p>Prijedlog izračuna cijene FCR rezerve napravljen je prema modelu cijene aFRR rezerve snage, ali su izostavljene troškovne stavke (oportunitetni trošak uslijed smanjene učinkovitosti i oportunitetni trošak uslijed noćnog rada vršnih elektrana) koje reflektiraju utjecaj cijena električne energije na tržištu na cijenu FCR rezerve. Time se znatnijim promjenama cijena na tržištu električne energije (kojima svjedocimo posljednjih godinu dana) cijena FCR rezerve ne bi puno promijenila što je neprihvatljivo sa stajališta dominantnog pružatelja usluge uravnoteženja.</p> <p>Ne može se podzakonskim aktom definirati koje su hidroelektrane akumulacijske, a koje nisu. U Prilogu B. Priloga 2. POUUES-a, kod definiranja faktora k akHE, navode se hidroelektrane koje se smatraju akumulacijskim hidroelektranama i na tom popisu nedostaje RHE Velebit koja je također akumulacijska hidroelektrana.</p> <p>Temeljem dosadašnje prakse i pozitivnog iskustva kod zasebnog nudenja rezerve snage kako za pozitivan tako i za negativan smjer aFRR i mFRR rezervi za uravnoteženje sustava, predlažemo da se konceptijski jednako primjeni i na FCR rezervu snage, odnosno da se ispravi navod iz čl. 4. „simetrična nabava-odje dnom“ za FCR rezervu snage.</p> <p>Uvažavajući različitost tehničko-ekonomskih značajki proizvodnih jedinica i moguću doprinos zasebnog nudenja rezervi u funkciji razigravanja tržišta energije uravnoteženja predlažemo primjenu dosadašnjeg koncepta, odvojenih smjerova po pojedinim vrstama regulacijskih rezervi.</p> <p>Opravdanost koncepta „odvojenih smjerova“ je potvrđena kroz dosadašnje planiranje HOPS-ovih potreba, ugovaranje, svakodnevno planiranje raspoloživosti i replaniranje od pružatelja, automatsko i ručno aktiviranje kao i odvojeni obračun za pozitivan i negativan smjer regulacijskih rezervi.</p> <p>Predlažemo jednaki koncept s obzirom da su neke proizvodne jedinice pogodnije za automatizirano spuštanje (tržišno konkurentnija proizvodnja, voziti čim bliže maksimumu), a neke druge (proizvodno skuplje) jedinice su pogodnije za automatizirano dizanje snage radi regulacije frekvencije, odnosno pružanja usluge primarne regulacije.</p> <p>Zaključno, za potrebe uravnoteženja primijeniti jednakost koncepta zasebnog nudenja, ugovaranja, operativne rezervacije i obračuna kako za smjer podizanja i tako i za smjer spuštanja kod FCR, kao što je primijenjeno za aFRR i mFRR.</p> <p>Predlažemo doraditi konceptualno članak 4. temeljem prethodno navedenih sugestija.</p>	<p>Hrvatsko LFC područje dio je sinkronog područja kontinentalna Europa. Svrha procesa održavanja frekvencije koristeći FCR rezervu snage je održavati ravnotežu između proizvodnje i potrošnje električne energije unutar sinkronog područja.</p> <p>Zajedničkim pogonom svih priključenih operatora prijenosnih sustava unutar sinkronog područja, FCR rezerva snage održava pogonsku pouzdanost EES-a i stabilizira frekvenciju sustava na stacionarnu vrijednost nakon pojave neravnoteže u vremenskom okviru na sekundnoj razini, ali bez vraćanja frekvencije na početnu vrijednost. Vraćanje frekvencije na početnu vrijednost osigurava se kroz aktivaciju aFRR rezerve snage.</p> <p>Ukupna količina FCR rezerve snage unutar europskog kontinentalnog sinkronog područja dogovorena je u iznosu najveće referentne pojave neravnoteže u EES-u (3000 MW), a zahtijevana vrijednosti FCR rezerve snage u 2020. i 2021. godini za hrvatsko LFC područje iznosila je 15 MW.</p> <p>U većini europskih LFC područja FCR rezerva se dimensionira simetrično te se radi o izrazito malim količina aktivirane energije uravnoteženja te nije predviđeno dimensioniranje i nabavljanje ove usluge zasebno po iznosu i smjeru.</p> <p>Unutar sinkronog područja razlikujemo tržišnu i reguliranu nabavu FCR rezerve snage/energije uravnoteženja te je na EU razini usustavljena i FCR kooperacija za nabavu FCR rezerve snage. Unutar europske FCR kooperacije nabavlja se simetrični proizvod FCR rezerve snage. Dnevne aukcije za rezervu snage provode se u 4h rezoluciji. Za energiju uravnoteženja ne provode se aukcije, niti se ista naplaćuje.</p> <p>Energiju uravnoteženja iz aktivacije FCR rezerve snage na području europske unije mjere i plaćaju jedino švedski (po metodi Pay as Bid) i irski operatori prijenosnih sustava (hibridno rješenje).</p> <p>Prilog 2. prijedloga POUUES-a primjenjuje se isključivo u slučaju nabave usluga uravnoteženja od strane dominantnog pružatelja usluga. Prilog 2. nije izmijenjen u odnosu na postojeću Metodologiju za određivanje cijena pomoćnih usluga (7/2016 i 10/2020).</p> <p>HOPS vodi računa o usklađenosti prijedloga podzakonskih akata te će stoga i prijedlog Pravila kojima se definiraju nefrekvencijske usluge biti objavljen u najkraćem mogućem roku.</p>	
1		<p>Umjesto niza različitih izraza primijenjenih u tekstu ovih pravila: npr. "regulacijska jedinica", "regulacijska grupa", "tehnička jedinica", "regulacijski subjekt", "proizvodno-potrosacka jedinica" - predlažemo uvođenje jedinstvenog izraza koji praktički sadrži, zamjenjuje sve gore pojedinačno navedeno → „jedinica za uravnoteženje“, neovisno da li je riječ o proizvodnji, potrošnji, skladištenju energije tj. suština je u funkciji jedinice za uravnoteženje sustava sa svojim obračunskim mjernim mjestom (OMM) neovisno da li je priključena na prijenosnu ili na distribucijsku mrežu.</p>	<p>Novi ZoTEE uvodi cijeli niz novih sudionika na tržištu električne energije, a samim time i na tržište uravnoteženja.</p> <p>Nažalost, nije moguće pojednostaviti predmetne izraze jer se na istome temelji model podataka na tržištu uravnoteženja na kojem mogu sudjelovati različiti korisnici mreže u raznim oblicima agregiranja.</p>
		<p>Predlažemo da se jasno kroz pravila definira zašto nema energije uravnoteženja kod FCR rezerve snage, kao što je energija uravnoteženja prisutna za aFRR i mFRR regulacijsku rezervu.</p>	<p>Kako je naznačeno u prethodnom pojašnjenju za energiju uravnoteženja iz aktivacije FCR rezerve snage se ne provode aukcije. Ponude se ne dostavljaju, te se ista ne naplaćuje. Isto objašnjenje kao gore</p>
		<p>Nužno je jasno napisati da dominantni pružatelj ako je poznat i predodređen da za izgrađena proizvodna postrojenja odnosno jedinice za uravnoteženje koje su sudjelovale u pružanju regulacijske snage za energiju uravnoteženja ne moraju ponovno prolaziti pretkvalifikacijski postupak, odnosno da se pretkvalifikacijski postupak odnosi na nova i rekonstruirana proizvodna postrojenja/jedinice dominantnog pružatelja usluge uravnoteženja.</p>	<p>PoUEES propisuje način provođenja pretkvalifikacijskog postupka, predmetni zahtjev trenutno je sadržan u pravilima za provođenje pretkvalifikacijskog postupka i raspoloživ je na internetskim stranicama HOPS-a u skladu s člankom 5. PoUEES-a. U istima je detaljno definiran postupak i uvjeti koje pojedine tehničke jedinice moraju zadovoljiti što propisuje i uredba SOGL.</p>
		<p>Propisati da HOPS dostavlja pripadajućem voditelju bilancne grupe (VBG-u) informaciju o korekciji tržišne pozicije pripadajuće bilancne grupe (BG) radi aktivacije frekvencijskih i nefrekvencijskih usluga iz portfelja jedinica pripadajuće BG.</p> <p>Aktivacija gornjih usluga kreće temeljem naloga operatora prijenosnog ili distribucijskog sustava, a može utjecati na promjenu baznih (ugovornim rasporedom) iznosa el. energije (proizvodnje, potrošnje, skladištenja).</p>	<p>Korekciju tržišne pozicije provodi HROTE u procesu provođenja obračuna odstupanja na temelju podataka koje mu dostavlja HOPS, predmetni podaci dostupni su VBG kroz obračun odstupanja.</p> <p>Dodatno, u skladu s primjedbom, uz dostavu podataka potrebnih za izračun korekcije tržišne pozicije HROTE-u, isti će biti dostavljeni i predmetnom VBG. U skladu s navedenim korigirat će se čl. 26. stavak 2 prijedloga PoUEES-a.</p>
		<p>S obzirom da se temeljem novog ZOTEE-a i podzakonske regulative RH uvodi naknada za korištenje mreže prema proizvođačima, na koji način se planira odvojiti trošak „mrežarine“ koji je nastao kao posljedica zahtjeva operatora sustava prema dominantnom pružatelju radi aktivacije pomoćnih usluga, odnosno kako je moguće odijeliti obračunsku vršnu snagu (proizvodnje, crpnog rada) s obzirom da se ista se obračunava temeljem maksimalne mjesečne obračunske vršne snage za smjer proizvodnje te za smjer potrošnje (crpnog rada) u razdoblju više dnevne tarife.</p>	<p>Člankom 83. Pravilnika o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom (primjena nakon provedenog javnog savjetovanja za PoUEES) definirani su izuzeci vezani uz naknadu za korištenje mreže kod pružanja pomoćnih usluga.</p> <p>Istim nije predviđen izuzetak kod naknade za korištenje mreže kod pružanja pomoćnih usluga za vršnu snagu u smjeru predaje električne energije u mrežu (proizvodnja).</p> <p>Izuzetak postoji samo kod povećanja radne snage (crpni rad, povećanje potrošnje). Provodi se na način da se od zabilježene energije u obračunskom intervalu (zabilježena na OMM) odzme energija uravnoteženja (aFRR-, mFRR-) koja je aktivirana po nalogu operatora sustava. Na takvom rezultantom iznosu se traži unutar obračunskom razdoblja interval s najvišim zabilježenim iznosom (vršna snaga).</p>
		<p>U pojedinim, novim aktima navodi se da će predmetni trošak za proizvođača biti nula ako su u pitanju potrebe operatora za pomoćnim uslugama. Također trošak regulacije napona, potrošnja radne energije za kompenzatorski rad može utjecati na pogoršanje tržišne pozicije bilancne grupe.</p> <p>Prethodno navedeni troškovi mrežarine dominantnog pružatelja koji su posljedica aktivacije frekvencijskih i nefrekvencijskih usluga trebaju biti ugrađeni u metodologije za izračun cijena pružanja dosadašnjih pojedinačnih pomoćnih usluga uključujući i novouvedenu uslugu uključujući FCR.</p>	<p>Vidi prethodni komentar</p>
		<p>S obzirom na trenutno stanje i značajne promjene veleprodajnih cijena na domicilnoj burzi i usporedbe s cijenama na burzama iz okruženja, koliko je opravdano postaviti granicu jediničnu cijenu (nula, 0 €) naknade koju krajnji kupac plaća svom opskrbljivaču kod aktivacije upravljanja potrošnjom.</p> <p>Predlažemo da se iznos 0 (nula) €/MWh treba primijeniti u iznos od 50 €/MWh, ili uvesti mehanizam promjene predmetne granice cijene za radne i neradne dane u određenom vremenskom razdoblju.</p>	<p>Člankom 32. predviđeno je da se određivanje iznosa naknade definira između korisnika mreže i njegovog VBG-a.</p> <p>U skladu sa ZoTEE, HOPS je definirao okvir za određivanje iznosa predmetne naknade, odnosno da iznos naknade ne može biti manji od 0 EUR/MWh, niti veći od cijene na CROPEX DA tržištu u predmetnom obračunskom periodu.</p>
		<p>Trebalo bi jasno raspisati velike kazne za subjekte koji namjerno manipulacija na tržištu energije uravnoteženja, odnosno planiraju namjerna odstupanja radi osobne financijske koristi.</p>	<p>PoUEES ne predviđa kažnjavanje VBG-ova za namjerno loše planiranje, već ista propisuje način obračuna odstupanja, ugovorne i financijske odnose VBG grupa s HOPS-om. Iz ovog razloga dodatno se uvodi i mehanizam preliminarnog obračuna odstupanja u skladu s člankom 35. prijedloga PoUEES.</p> <p>Izrada ugovornih rasporeda predmet je normiranja Pravila organiziranja veleprodajnih tržišta. Također, tržišne manipulacije predmet su uredbe REMIT.</p>

Nadane primjedbe

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
		<p>Kako za efikasnu, jasnu i pravičnu primjenu ovih pravila tako i za primjenu ostalih tržišnih pravila nužno je propisati mehanizam za utvrđivanje uzroka značajnih različitosti satnih cijena električne energije između domicilne burze i burzi iz bliskog okruženja s obzirom na očita "iskakanja" ovoljetnih cijena na domicilnoj burzi RH, a iste mogu značajno utjecati na poslovanje kako operatora tako i dominantnog pružatelja pojedinačnih pomoćnih usluga.</p> <p>U prijelaznim i završnim odredbama ovih pravila treba jasno definirati obveze i trajanje pilot projekata koje pružaju pojedini pružatelji HOPS-u, uz činjenicu da isti ne posjeduju odgovarajuću energetska dozvolu.</p> <p>S obzirom na uvođenje FCR rezerve snage u ova pravila, trebalo bi jasno definirati rok donosenja Metodologije za određivanje cijena FCR rezerve snage koje je navedeno u Prilogu 2. ovih obrazloženja i Prilogu 2. ovih pravila.</p>	<p>Razlike između cijena ostvarenim na burzama električne energije rezultat su zagađenja u prijenosnoj mreži i kao takva nisu predmet POUEES-a. Sugeriramo javno dostupne izvještaje iz Core CCR.</p> <p>Pružatelji usluga uravnoteženja mogu biti korisnici prijenosne mreže te u tom smislu kao sudnik na tržištu uravnoteženja ne moraju posjedovati odgovarajuću energetska dozvolu.</p>
2		<p>Prijedlog Pravila o uravnoteženju elektroenergetskog sustava poziva se na odredbe podzakonskih akata koji su još u fazi izrade (Pravilnik o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom, Pravila organiziranja veleprodajnih tržišta električne energije, Mrežna pravila operatora sustava, Pravila primjene nadomjesnih krivulja opterećenja). Odstupanje konačnih tekstova ovih pravilnika od tekstova prezentiranih u procesima javne rasprave, može dovesti do neusklađenosti i otežane provedbe pojedinih poslovnih procesa.</p> <p>Pravilima o uravnoteženju elektroenergetskog sustava treba obuhvatiti ulogu operatora distribucijskog sustava u slučaju pružanja predmetnih usluga operatoru prijenosnog sustava od strane korisnika distribucijskog sustava, što ovim Pravilima nije učinjeno. Stoga se predlaže dopuniti ova Pravila u skladu s primjedbama u nastavku te uskladiti tekst s odredbama Uredbi Komisije (EU) 2017/2195, (EU) 2017/1485 te (EU) 2019/943 na koje se Pravilnik poziva, u dijelu suradnje s operatorom distribucijskog sustava.</p>	<p>S ciljem međusobne suradnje u razmjeni podataka neophodnih za rad kako prijenosnog tako i distribucijskog sustava podržavamo uključivanje Operatora distribucijskog sustava u operativne provedbe pružanja usluga uravnoteženja korisnika distribucijske mreže. Po definiranju novih obrazaca za pružatelje usluga iste ćemo dostaviti na usuglašavanje Operatoru distribucijskog sustava.</p>
3		<p>Naše načelne primjedbe na prijedlog Pravila o uravnoteženju elektroenergetskog sustava odnose se na dopune definicija, koje će osigurati primjerenost poticanje i razvoj aktivnosti prilagodbe potrošnje agregiranjem, korištenjem fleksibilnosti u distribucijskom sustavu, odnosno ostale usluge uravnoteženja za pružanje pomoćnih usluga, koje Europska unija (u daljnjem tekstu EU) prepoznaje kao sve važnije i nužnije. Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od dana 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27 / EU (SL EU 158, 14. 6. 2019, str. 125–199) (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) 2019/944), EU je tako počela promicati korištenje fleksibilnosti u distribucijskom sustavu (vidi članak 32.) i uspostavila okvir za prilagodbu potrošnje agregiranjem, koju također mogu provoditi neovisni agregatori (vidi članke 13 i 17). Nadalje, paket »Fit for 55« dodatno naglašava da će države članice morati osigurati nediskriminatorno sudjelovanje u uslugama prilagodbe i uravnoteženja potrošnje za sve kupce i proizvođače, kao i za male ili mobilne sustave (npr. baterije za kućanstvo i električna vozila).</p> <p>Sukladno navedenom, a temeljem odgovarajućih odredbi Zakona o tržištu električne energije (Narodne novine 111/2021) (u daljnjem tekstu: ZoTEE), novih Pravila o promjeni opskrbljivača i agregatora (Narodne novine 84/2022) i prvenstveno s ciljem osiguranja stvarnog i nediskriminacijskog sudjelovanja svih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem u uslugama fleksibilnosti (i ostalih usluga uravnoteženja), kako proizlazi iz prethodno navedenog članka 32. Direktive (EU) 2019/944, predlažemo dopunu definicije „agregatora“ i „pružatelja usluge uravnoteženja“. Ovo posljednje je detaljnije objašnjeno u nastavku.</p>	<p>S ciljem unapređenja razumijevanja odredbi pravila i usklađivanja s pozitivnim propisima EU i RH prihvaćamo primjedbe te ćemo iste definirati prema nižem prijedlogu.</p>
4		<p>Usklađenje hrvatskih procedura za uravnoteženje el. energetske sustava s europskom regulativom je svakako nužno i pozitivno. Ranija pravila i troškovi uravnoteženja koji su bili unikatno hrvatsko rješenje su rezultirali netransparentnim sustavom iz kojeg su proizlazili neopravdani i previsoki troškovi uravnoteženja (HERA-in Metodologija za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja iz 2016 te ostali slični propisi).</p> <p>Troškovi uravnoteženja moraju odgovarati i biti povezani samo sa stvarnim dodatnim troškovima koji operator sustava ima u svezi uravnoteženja, ne smiju se koristiti za pokrivanje ostalih troškova niti se troškovi smiju umjetno napuhavati. Nadalje, u Hrvatskoj se uravnoteženje sustava vrši pomoću hidroelektrana koje su izgrađene u nekomercijalnim uvjetima te zbog svoje tehničke i ekonomske prirode ne zahtijevaju niti se za njih mogu opravdati troškovi rezerve snage, a i troškovi aktivacije, odnosno energije uravnoteženja, su jako niski.</p> <p>Procedure, formule i parametri za određivanje cijena rezervne snage prikazani u Prilogu 2 (te Prilozima A i B) su netransparentni i neosnovani. Ovakav pristup je istovjetan lošem, neopravdanom i netransparentnom pristupu koji se koristio u HERA-inoj metodologiji iz 2016 i sličnim lošim propisima. HOPS mora dostaviti podloge kojima će transparentno i jasno prikazati na koji način su određene formule i parametri te dati prikaz očekivanih troškova. U suprotnom HOPS u nekomercijalnom okruženju otvara prostor za manipulacije, korupciju i namještanje troškova na štetu korisnika mreže. Bitno je istaknuti da unatoč prednostima koje hrvatska ima kroz naslijeđene hidroelektrane, troškovi rezervne snage u 2018 i 2019 su bili viši nego u susjednim područjima (Izvjешće o uravnoteženju za 2018. i 2019. godinu, HOPS). Neprihvatljivo je da HOPS dopušta takav neopravdan i nesrazmjerni troškove kod reguliranog ugovaranja usluga uravnoteženja s dominantnim pružateljem usluga.</p> <p>Isto vrijedi i za graničnih cijena energije uravnoteženja opisane u Prilogu 1, HOPS mora objaviti analizu kojom će pokazati opravdanost izabranih formula i koeficijenta.</p> <p>Ova Pravila ne smiju stupiti na snagu dok HOPS javno ne obrazloži sve procedure, formule i parametre koje koristi za propisivanje troškova u nekomercijalnim uvjetima.</p> <p>Nadalje, HOPS umjesto da traži derogaciju od zahtjeva iz EB GL uredbe mora uložiti najveći napor da hrvatski sustav uravnoteženja u najkraćem periodu integrira u zajedničke europske platforme.</p>	<p>Prilog 1. i 2. prijedloga POUEES-a primjenjuju se isključivo u slučaju nabave usluga uravnoteženja od strane dominantnog pružatelja usluga. U prijedlogu POUEES-a nisu predložene veće izmjene u odnosu na postojeću Metodologiju za određivanje cijena pomoćnih usluga (7/2016 i 10/2020), Prilog 1. POUEES-a (HOPS 11/2019) i Metodologije za određivanje cijena za pružanje usluga uravnoteženja (NN 85/15). Sve ugovorene količine te cijene se javno objavljuju i mogu se usporediti s usporedivim cijenama na ENTSO Transparency platformi.</p> <p>Dodatno, u skorije vrijeme očekuje se povećanje konkurencije na tržištu usluga uravnoteženja uspostavom tržišne nabave usluga uravnoteženja te početak operativnog sudjelovanja HOPS-a na zajedničkim EU platformama za razmjenu energije uravnoteženja (MARI&PICASSO). Popis svih pretkvalificiranih pružatelja, tržišne cijene te svi potrebni obrasci objavljeni su na internet stranici operatora sustava. Sklapanje ugovora po reguliranim uvjetima, u slučaju izostanka tržišnog nadmetanja, predmet je regulatornog odobrenja</p> <p>U skladu s člankom 52. ZOTEE-a HOPS ima obvezu organizacije tržišta uravnoteženja na cijelom području Republike Hrvatske. Obzirom na postojanje dominantnog pružatelja usluga uravnoteženja, prilikom uspostave tržišne nabave pojedinih proizvoda i usluga uvodi se granična cijena rezerve snage u skladu s Prilogom 2. POUEES-a, javno objavljena na internetskim stranicama HOPS-a. Odnosno, u procesima javnih nadmetanja zaprimaju se ponude za rezervu snage s iznosima cijena do cijena definiranih Prilogom 2. POUEES-a. Dodatno, do priključenja i početka operativne primjene MARI i PICASSO platformi cijene energije uravnoteženja koje nudi dominantni pružatelj ograničene su cijenama iz Priloga 1. POUEES-a, čime se uređuje pitanje cijena za dominantnog pružatelja usluga uravnoteženja.</p>
5	Članak 1.	<p>st. (2) Mišljenja smo da nije dovoljno propisati da se ovim Pravilima propisuje predkvalifikacijski postupak ili definirati da će isti biti detaljno opisan u Prilogu ovih pravila ili u zasebnom aktu.</p>	<p>Prihvaća se. Dodano. Obrasci su objavljeni na internetskim stranicama HOPS-a, kao i svi ostali obrasci zahtjeva i ugovornih dokumenta.</p>
6	Članak 2.	<p>Zahtjevi koji se propisuju „Pravilima organiziranja veleprodajnih tržišta“ nije nužno da su sadržaj ovih pravila. Također predlažemo da se u st. (1) umjesto izraza „priključnom operatoru prijenosnog sustava“ koristi izraz „domicilni operator prijenosnog sustava“.</p>	<p>Izuzev zahtjeva koji su definirani ZoTEE-om, ova Pravila propisuju i zahtjeve iz članka 18. Uredbe EB GL koji definiraju uvjete i odrede za uravnoteženje.</p> <p>Dio tih zahtjeva iz članka 18. Uredbe EB GL, vezanih uz subjekte odgovorne za odstupanje, u skladu s odredbama ZoTEE-a, propisani su Pravilima za organiziranje veleprodajnih tržišta te ona u skladu s člankom 18. Uredbe EB GL nužno moraju biti dio POUEES-a jer predstavljaju uvjete i odrede za uravnoteženje definirane člankom 18. Uredbe EB GL.</p> <p>Izraz „priključni operator prijenosnog sustava“ proizlazi iz zahtjeva europske regulative (Uredba EBGL)</p>

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
7	Članak 3.	st. (2) 1. Izraz "otkupljivač korisnik mreže" je izvan okvira ZOTEE, predlažemo zamijeniti isti s Trgovac ili Opskrbljivač ovisno o kontekstu.	ZoTEE definira neovisnog agregatora kao sudionika koji nije povezan s opskrbljivačem krajnjeg kupca. Donošenjem Pravilnika o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom definirana je i uloga otkupljivača u smislu reguliranja otkupa električne energije, kako slijedi: "otkupljivač električne energije na maloprodajnom tržištu (u daljnjem tekstu: otkupljivač) – opskrbljivač ili agregator koji ima sklopljen ugovor kojim se uređuje otkup električne energije ili ugovor o opskrbi električnom energijom koji sadržava odredbe o preuzimanju električne energije predane u mrežu." Vežano na gore navedeno, budućí je termin utvrđen Općim uvjetima, te uloga istoga prepoznatljiva u smislu reguliranja otkupa predlažemo ostaviti postojeći prijedlog. Definicija agregatora preuzeta je iz trenutno važećih Pravila o uravnoteženju (čl. 3. st.2. točka 1.)
		st. (2) 1. Umjesto složenog i dupliranog izraza „okuplja različita postrojenja tehničkih jedinica u grupi“ pisati pojednostavljeno „okuplja jedinice za uravnoteženje“. Također umjesto izraza: „tehničkih jedinica različitih tehnologija“ pisati jedinice za uravnoteženje “.	Nije moguće mijenjati izraze jer je tehnička jedinica osnovna nedjeljiva proizvodna, potrošačka ili proizvodno-potrošačka jedinica kojom se garantira usluga uravnoteženja, agregator može pružiti uslugu bilo kojom kombinacijom tehničkih jedinica.
		st. (2) 5. Kod izraza „djeljivost ponude“: pojasniti djeljivost "u smislu trajanja".	Ponude mogu biti djeljive po iznosu [MW] i po vremenu. Nedjeljive ponude su ponude s fiksnim iznosom za cijeli period nuđenja. Ponuda čija aktivacija se može mijenjati kroz period nuđenja je djeljiva ponuda u smislu trajanja. Definicija je ostala nepromijenjena u odnosu na trenutno važeću verziju PoUEES-a, istovjetna je definiciji iz članka 2. stavka 35. Uredbe EBGL
		st. (2) 9. Kod izraza „korekcije tržišne pozicije bilančne grupe“ nije jasno na što se odnose „potrebe ostalih usluga sustava“, predlažemo preciznije raspisati predmetne potrebe.	Tržišnu poziciju VBG potrebno je korigirati primjerice kod aktivacije redispēginga, otočnog rada itd.
		st. (2) 17. Kod izraza "odstupanje sustava" umjesto planiranih tokova elektricne energije" pisati „planiranih razmjena elektricne energije" , tokovi su fizički, asociiraju na snagu po vodovima koje se mijenja unutar vremenskog intervala, dok je „razmjena energije“, komercijalna ugovorena veličina.	Prihvaća se.
		st. (2) 22. Koristiti izraz "jedinica za uravnoteženje", regulacijska grupa nije nužan izraz za primjenu ovih pravila.	"Jedinica za uravnoteženje" je istovjetni pojam "regulacijskoj jedinici". "Regulacijska grupa" je skup više regulacijskih jedinica na više od jednog mjesta priključenja. Primjerice, tehnička jedinica bi bio proizvodni modul (agregat), regulacijska jedinica je elektrana, a regulacijska grupa bi bilo više elektrana. Portfelj predstavlja sve regulacijske jedinice i/ili grupe kojima raspolaže pojedini pružatelj usluge. Na taj način osigurana je mogućnost prelaska pojedinih tehničkih i regulacijskih jedinica u različite regulacijske grupe iz tehnički i ekonomskih razloga kao i sudjelovanje svih mogućih tehničkih jedinica na tržištu uravnoteženja.
		st. (2) 26. Umjesto „priključni operator prijenosnog sustava“ koristiti „domicilni operator prijenosnog sustava“, osobito jer je jedan jedini u RH.	Termin "Priključni operator" proizlazi iz Uredbe EB GL. Isti nismo u mogućnosti promijeniti u termin "domicilni operator" jer pojedina regulacijska područja imaju više operatora pa se ne zna točno koji je domicilni između više njih.
		st. (2) 30. i 31., Umjesto regulacijska jedinica i regulacijska grupa, predlažemo koristiti jedinica za uravnoteženje. Ako se zadržé izrazi regulacijska jedinica, regulacijska grupa, onda treba definirati i "regulacijski subjekt " koji se također navodi u tekstu ovih pravila.	Izrazi regulacijska grupa/jedinica se ne mogu zamijeniti s jedinicom za uravnoteženje. Definicija regulacijske jedinice koja spominje "regulacijski subjekt" preformulirana je tako da sada glasi: "regulacijska jedinica" - jedna ili više tehničkih jedinica koje su priključene na prijenosnu i/ili distribucijsku mrežu, na zajedničko mjesto priključenja, koji ispunjava tehničke zahtjeve u pogledu pružanja usluga uravnoteženja
38. Predlažemo izbjegavati izraz "proizvodno-potrošačka jedinica". Ako je u pitanju agregat RHE on je proizvodna jedinica s mogućnosti crpnog rada, a ako je u pitanju baterijski spremnik on je postrojenje za skladištenje ili jedinica za skladištenje energije. Ako se zadrží izraz „tehnička jedinica“ treba dodati i skladištenje energije, jer funkcionalno proizvodno-potrošački nije isto što i skladištenje energije.	Pojam proizvodno-potrošačke jedinice koristi se kod definicije s ciljem utvrđivanja načela rada jedinice. Prihvaća se. "postrojenje za skladištenje energije" dodano je u definiciju "tehničke jedinice"		
U pojmovniku nije definirana FCR rezerva snage, dok su definirane rezerve s automatskom i rucnom aktivacijom rezerve snage.	Definicija FCR rezerve snage dodana je u pojmovnik PoUEES -a kao: "rezerva snage za održavanje frekvencije" – rezerva djelatne snage raspoloživa za održavanje frekvencije sustava nakon pojave neravnoteže u sustavu. Definicija je preuzeta iz Uredbe SOGL		
U stavku 2. predlaže se dodati pojmove: "nadležni operator sustava" - operator sustava na čiju je mrežu korisnik priključen, odnosno s kojim korisnik mreže ima sklopljen ugovor o korištenju mreže (može biti operator prijenosnog ili operator distribucijskog sustava) "tekuće obračunsko razdoblje" - polumjesečno razdoblje koje traje u periodu od 1. do 15. dana u kalendarskom mjesecu ili od 16. do zadnjeg dana u kalendarskom mjesecu. U stavku 2. točka 25. predlaže se dodati crveno označeni tekst: 25. "pretkvalifikacijski postupak" - postupak za provjeru sukladnosti jedinice ili grupe za pružanje rezerve sa zahtjevima koje utvrdi operator prijenosnog sustava i nadležni operator, odnosno postupak predizbora razvijen i proveden od strane operatora prijenosnog sustava i nadležnog operatora, u svrhu provjere kriterija zadanih člancima 155., 159. i 162. Uredbe Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava (Tekst značajan za EGP), Službeni list Europske unije L 220/1, 25.8.2017. (u daljnjem tekstu: Uredba SO GL)	Definicija će se dodati u pojmovnik PoUEES s manjim dopunama prijedloga: 26. "pretkvalifikacijski postupak" - postupak za provjeru sukladnosti regulacijske jedinice ili regulacijske grupe s zahtjevima koje utvrdi operator prijenosnog sustava, odnosno postupak predizbora razvijen i proveden od strane operatora prijenosnog sustava, u svrhu provjere kriterija zadanih člancima 155., 159. i 162. Uredbe SO GL. Nije potrebno uvoditi nadležnog operatora prijenosnog sustava jer se pitanje nadležnosti veže uz vođenje registra obračunskih mjernih mjesta i detaljno je definirano u članku 24. stavicima 1., 2. i 3.		
8			

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
9		<p>U 1. točki 3(2). članka prijedloga Pravila o uravnoteženju elektroenergetskog sustava (u daljnjem tekstu: prijedlog Pravila) je „agregator“ definiran kao „pravna osoba koja okuplja različita postrojenja tehničkih jedinica u grupu s ciljem pružanja usluge uravnoteženja na tržištu rezerve snage i energije uravnoteženja. Usluge uravnoteženja istodobno mogu pružati tehničke jedinice različitih tehnologija. Postrojenja mogu biti priključena na prijenosnu i/ili distribucijsku mrežu. Agregator se smatra neovisnim agregatorom ako nije povezan s opskrbljivačem i/ili s otkupljivačem korisnika mreže koje agregira“.</p> <p>Slažemo se s definicijom, da usluge uravnoteženja istodobno mogu pružati tehničke jedinice (te su u 38. točki 3(2). članka prijedloga Pravila definirane kao „osnovne, tehnički nedjeljive proizvodne, potrošačke ili proizvodno potrošačke jedinice kojom pružatelj usluga uravnoteženja garantira uslugu“) različitih tehnologija, budući da potonje već proizlazi iz članka 17. i 32. Direktive (EU) 2019/944. Što se tiče proizvodnih tehničkih jedinica, to je također jasno iz relevantnih odredbi ZoTEE- a - vidi npr. 46. i 47. članak - 3. točka 46(4). članka određuje, da »proizvođač električne energije ima pravo nuditi i pružati pomoćne usluge, usluge fleksibilnosti te usluge uravnoteženja prema uvjetima utvrđenim ovim Zakonom i drugim propisima kojima se uređuju pojedina područja, a na temelju ugovora sklopljenih s operatorom sustava.« Nadalje 47(2). članak ZoTEE-a propisuje, da »povlašteni proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije, neovisno o tome jesu li u sustavu poticaja ili nisu, imaju jednaka prava i obveze glede predaje električne energije u mrežu i planiranja proizvodnje.« Potonje stoga znači da u odnosu na pružanje usluga uravnoteženja ne smije postojati razlika između proizvodno tehničkih jedinica. Nadalje, novi Pravilnik o promjeni opskrbljivača i agregatora potvrđuje, da svaki korisnik mreže (među koje po definiciji iz 38. točke 3. članka ZoTEE-a in 29. točke 3(2). članka prijedloga Pravila spadaju i svi proizvođači) može sklopiti s agregatorom ugovor o agregiranju s ciljem pružanja usluge uravnoteženja. Radi izbjegavanja sumnje, da mogu usluge uravnoteženja istodobno pružati i povlašteni proizvođači čija su postrojenja u sustavu poticanja i s ciljem osiguranja stvarnog i nediskriminacijskog sudjelovanja svih sudionika na tržištu (što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora) stoga predlažemo odgovarajuću dopunu navedene definicije, na sljedeći način:</p> <p>„agregator“ – pravna osoba koja okuplja različita postrojenja tehničkih jedinica u grupu s ciljem pružanja usluge uravnoteženja na tržištu rezerve snage i energije uravnoteženja. Usluge uravnoteženja istodobno mogu pružati tehničke jedinice različitih tehnologija, neovisno o tome jesu li u sustavu poticaja ili nisu. Postrojenja mogu biti priključena na prijenosnu i/ili distribucijsku mrežu. Agregator se smatra neovisnim agregatorom ako nije povezan s opskrbljivačem i/ili s otkupljivačem korisnika mreže koje agregira.</p> <p>Sukladno navedenom, predlažemo i dopunu definicije iz 29. točke 3(2). članka prijedloga Pravila, i to na sljedeći način:</p> <p>„pružatelj usluge uravnoteženja“ – sudionik na tržištu uravnoteženja koji je prethodno zadovoljio uvjete definirane pretkvalifikacijskim postupkom i sklopio ugovor o pružanju usluge uravnoteženja s operatorom prijenosnog sustava. Pružatelj usluge uravnoteženja može postati svaki korisnik mreže (proizvođač (neovisno o tome je li u sustavu poticaja ili nije), krajnji kupac, aktivni kupac, kupac s vlastitom proizvodnjom, operator skladišta energije) ili agregator, neovisni agregator, energetska zajednica građana i zajednica obnovljive energije.</p>	<p>“- definicija "agregator" u pojmovniku u dijelu "Usluge uravnoteženja istodobno mogu pružati tehničke jedinice različitih tehnologija." je dovoljno fleksibilan i širok. Uključuje sve različite tehnologije i sve pružatelje tako ne isključuje tehnologije u sustavu poticaja u skladu sa ZoTEE.</p> <p>“- "pružatelj usluge uravnoteženja" - vidi prethodni komentar, definicije su sveobuhvatne i ne isključuju proizvođače u sustavu poticaja</p>
10	Članak 4.	<p>st. (2) treba dodati „FCR“ prije „aFRR i mFRR“ te brisati stavak (3), obrazloženo u načelnim primjedbama.</p> <p>st. (4), st. (5) Primijeniti jedan od izraza, odnosno u st. (4) navode se "korisnici mreže", dok u st. (5) navode se "sudionici" iz st. (4), ujednačiti izraze.</p>	<p>Pogledati obrazloženje pod RB.1 (načelne primjedbe).</p> <p>U skladu s člankom 4. prijedloga PoUEES: "Ugovore o pružanju usluga uravnoteženja mogu s operatorom prijenosnog sustava sklopiti svi pojedinačni korisnici mreže, agregator, neovisni agregator, energetska zajednica građana i zajednica obnovljive energije, koji su dokazali da su za to tehnički osposobljeni." Sklapanjem predmetnog ugovora svi pobrojani sudionici postaju pružatelji usluga uravnoteženja. Riječ sudionik korištena je isključivo zbog skraćivanja teksta stavka 5. članka 4. Definicija sudionika uključuje sve buduće pružatelje usluga uravnoteženja koji su definirani u članku 2. točki 25. Uredbe (EU) 2019/943.</p>
11		<p>U stavku 4. predlaže se dodati crveno označeni tekst:</p> <p>(4) Ugovore o pružanju usluga uravnoteženja mogu s operatorom prijenosnog sustava sklopiti svi pojedinačni korisnici mreže ili agregator, neovisni agregator, energetska zajednica građana i zajednica obnovljive energije, koji su dokazali da su za to tehnički osposobljeni, i za koje je, ako su korisnici distribucijske mreže, utvrđeno u pretkvalifikacijskom postupku, da postoje mogućnosti u distribucijskoj mreži nužne za pružanje usluga.</p>	<p>Prema prijedlogu HEP ODS dopunjen je izričaj u smislu suradnje i nadležnosti operatora.</p>
12		<p>st. (2) i st. (3) treba objediniti u jedan stavak s obzirom da se radi o identičnom tekstu tj. odjednom pisati FCR, aFRR i MF RR, sve ostalo je zajedničko.</p> <p>st. (4) Mišljenja smo da treba dodati i VBS u stavak (4) a brisati izraz „otkupljivač“, odnosno isti zamijeniti s Trgovac, ZOTEE ne poznaje izraz „otkupljivač“.</p> <p>St. (5) umjesto izraza "regulacijska jedinica i/ ili regulacijska grupa" pisati "jedinica". Umjesto izraza: „st. (2) i st. (3)“ pisati st. (2), a preostali stavci umanjuju se za 1. redni broj.</p>	<p>Molimo pogledati obrazloženja pod RB.1 (načelne primjedbe).</p> <p>Prijedlog zamijeniti s "voditeljem bilanačne grupe" ili "subjektom odgovornim za odstupanje" ili preuzeti definiciju iz Pravilnika o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom: otkupljivač električne energije na maloprodajnom tržištu (u daljnjem tekstu: otkupljivač) – opskrbljivač ili agregator koji ima sklopljen ugovor kojim se uređuje otkup električne energije ili ugovor o opskrbi električnom energijom koji sadržava odredbe o preuzimanju električne energije predane u mrežu</p> <p>Vidjeti gornje obrazloženje (RB 7. članak 3. stavak 2. točka 30. i 31.)</p>
13	Članak 5.	<p>U stavku 5 predlaže se dodati crveno oznaceni tekst:</p> <p>(5) Pretkvalifikacijski postupci iz stavaka 2. i 3. ovoga članka sadrže najmanje sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komunikacijske zahtjeve za pružanje usluga uravnoteženja, • zahtjev za provedbu ispitivanja tehničke sposobnosti za pružanje pojedine usluge uravnoteženja, • ispitivanje sposobnosti regulacijskih jedinica i/ili grupa za pružanje pojedine usluge uravnoteženja, • za korisnike distribucijske mreže: provjera mogućnosti distribucijske mreže nužnih za korisnikovo pružanje usluge operatoru prijenosnog sustava i određivanje parametara automatskog blokiranja pružanja usluge u slučaju narušavanja propisanih uvjeta u distribucijskoj mreži. <p>Predlaže se dodati stavke 6. i 7. (usklađene s direktivama navedenim u članku 1. Pravila) koji glase :</p> <p>(6) Uvjete razmjene informacija i uvjete pružanja usluga uravnoteženja potrebne za pretkvalifikacijski postupak za jedinice ili grupe koje se nalaze u distribucijskom sustavu, operator prijenosnog sustava priprema i određuje u dogovoru s operatorom distribucijskog sustava.</p> <p>(7) Tijekom pretkvalifikacije jedinice ili grupe za pružanje usluge uravnoteženja priključene na distribucijski sustav, operator distribucijskog sustava u suradnji s operatorom prijenosnog sustava, ima pravo na temelju tehničkih razloga odrediti granicne vrijednosti ili ne dati suglasnost za pružanje usluge uravnoteženja.</p>	<p>Djelomično se prihvaća korekcija. Propisano detaljno člankom 5.</p>
14		<p>st. (1) umjesto „regulacijskih jedinica pružatelja usluga uravnoteženja“ pisati "jedinica pružatelja usluge uravnoteženja.</p>	<p>Vidjeti gornje obrazloženje (RB 7. članak 3. stavak 2. točka 30. i 31.), odbija se.</p>

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
15	Članak 7.	<p>U stavku 1. predlaže se dodati crveno označeni tekst:</p> <p>(1) Ugovor o pružanju usluga uravnoteženja mora sadržavati najmanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podatke o ugovornim stranama, • značajke usluge, • fizičke lokacije regulacijskih jedinica pružatelja usluge uravnoteženja u elektroenergetskom sustavu, • dokaz o tehničkoj osposobljenosti za pružanje usluge uravnoteženja, • postupak prijenosa obveze pružanja usluge uravnoteženja drugim pružateljima usluga uravnoteženja, • način obračuna i plaćanja, • uvjete i visinu ugovorne kazne za slučaj neispunjenja ugovora, • uvjete i visinu financijskog jamstva, • način rješavanja prigovora, • način rješavanja sporova, • mjesto priključenja korisnika na mrežu (lokacija obračunskog mjernog mjesta) • nadležnog operatora sustava (operatora s kojim korisnik ima sklopljen ugovor o korištenju mreže). 	<p>Stavak 1. određuje minimalni sadržaj ugovora, detaljni set podataka pojedinih regulacijskih jedinica ili grupa definiran je Obrascem Ugovora o pružanju usluga uravnoteženja.</p> <p>Obrazac Ugovora o pružanju usluga uravnoteženja objavljuje se na internetskim stranicama HOPS-a i sadrži sve navedeno iz zahtjeva za dopunom stavka 1. članka 7.</p> <p>Iz obrasca Ugovora je razvidna potreba definiranja svih parametara regulacijskih jedinica koje uključuje: ime regulacijske jedinice, vrstu regulacijske jedinice, mjesto priključenja (broj obračunskog mjernog mjesta ili EIC oznaka), nadležni operator sustava, pripadnost bilančnoj grupi, fizička lokacija (GPS koordinate), broj ugovora o korištenju mreže, minimalna i maksimalna snaga i način planiranja.</p>
16	Članak 9.	<p>st. (1) definirati da se tražena količina rezerve snage nabavlja "odvojeno po smjerovima ", odvojeno za pozitivan te odvojeno za negativan smjer.</p>	<p>Usluga uravnoteženja FCR rezerva snage definira se i nabavlja odjednom, simetrično za pozitivni i negativni smjer aktivacije.</p> <p>Molimo vidjeti pojašnjenja navedena pod RB 1. (Načelne primjedbe).</p>
17		<p>st. (1) Predložimo jasnije napisati predmetni stavak jer pravo prijenosa obveze za nuđenje energije temeljem prihvaćene ponude za snagu, može biti predmet manipulacije. Jasnije bi bilo da se predmetno "prenošenje obveze " briše čime bi se izbjegla nedorečenost ovog članka, a predmetna potreba "prenošenja" nije jasno obrazložena u popratnim dokumentima ovih pravila.</p>	<p>Predmetno prenošenje obveze se ne može obrisati jer je obveza operatora prijenosnog sustava iz članka 18. Uredbe EB GL, te je u skladu s njima i definirana.</p> <p>Definicija je identična onoj u članku 9. trenutno važeće PoUEES-a (11/2019).</p> <p>Kako bi se spriječila eventualne manipulacije, pravila prenošenja obveze dodatno su definirana za svaku pojedinu uslugu u skladu s zahtjevima navedenim u članku 8. PoUEES-a.</p>
18	Članak 10.	<p>U stavku 6 predlaže se dodati crveno označeni tekst:</p> <p>(6) Međusobni odnosi pružatelja usluge uravnoteženja i operatora prijenosnog sustava i nadležnog operatora po pitanju prijenosa obveze pružanja usluge uravnoteženja detaljno se definiraju u Ugovoru o pružanju usluga uravnoteženja.</p>	<p>Ugovor o pružanju usluga uravnoteženja regulira međusobne odnose pružatelja usluge i operatora prijenosnog sustava.</p> <p>U skladu s prijedlogom dodan je stavak 8. članka 10. koji glasi:</p> <p>(7) Međusobni odnosi operatora prijenosnog i distribucijskog sustava vezani uz pružanje usluga uravnoteženja korisnika distribucijske mreže regulirati će se Ugovorom o međusobnim odnosima kojim se uređuju odnosi s ciljem pružanja usluga uravnoteženja korisnika distribucijske mreže.</p>
19	Članak 11.	<p>Dodati stavak (3):</p> <p>Operator prijenosnog sustava javno objavljuje uvjete ugovorenih usluga uravnoteženja sa dominantnim pružateljem usluga</p> <p>Obrazloženje:</p> <p>HOPS mora transparentno pokazati pod kojim uvjetima je ugovorio usluge u nekomercijalnim reguliranim uvjetima.</p>	<p>Uvjeti pod kojima je operator prijenosnog sustava sklopio ugovore o pružanju usluga uravnoteženja s dominantnim pružateljem usluga sadržani su u Prilogu 1.</p> <p>(Pravila za određivanje graničnih cijena energije uravnoteženja) i Prilogu 2. (Pravila za određivanje graničnih cijena osiguravanja rezerve snage za pružanje usluga uravnoteženja) POUEES-a te su javno dostupna na internetskim stranicama operatora prijenosnog sustava.</p> <p>U skladu s člankom 42. stavkom 1. POUEES-a:</p> <p>(1) Za hrvatsko regulacijsko područje operator prijenosnog sustava javno objavljuje podatke o uravnoteženju elektroenergetskog sustava na zajedničkoj ENTSO-E platformi za razvidnu objavu podataka (engl. ENTSO-E Transparency Platform) koji proizlaze iz Uredbe Komisije (EU) 543/2013 od 14. lipnja 2013 o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I. Uredbi (EZ) br. 714/2019 Europskog parlamenta i Vijeća, Uredbe SO GL te Uredbe EB GL.</p>
20	Članak 13.	<p>st. (1) Umjesto „raspoloživost jedinica za pružanje rezerve" pisati „raspoloživost jedinica za uravnoteženje".</p>	<p>Ne prihvaća se, molimo pogledati pojašnjenja sadržana pod primjedbom RB. 7.</p>
21	Članak 15.	<p>St. (2) Pojasniti izraz: "optimizacijska funkcija za aktivaciju", što se optimira - algoritam, prema kojoj funkciji optimizacije, kojim pogonskim i tržišnim ograničenjima i kojoj dozvoljenoj pogrešci optimizacije.</p> <p>Predložimo pisati umjesto optimizacije: "prema kriteriju minimuma troškova uravnoteženja uz zadovoljenje kriterija sigurnosti".</p>	<p>Agencija za suradnju energetske regulatora (engl. Agency for the Cooperation of Energy Regulators, u daljnjem tekstu: ACER) 24. siječnja 2020. godine donijela je implementacijske pravne (provedbene) okvire (engl. Implementation frameworks) za zajedničke europske platforme za razmjenu energije uravnoteženja iz mFRR i aFRR rezerve snage (engl. mFRR Implementation Framework, mFRR IF i aFRR Implementation Framework, aFRR IF).</p> <p>Optimizacijska funkcija aktivacije jedan je od temeljnih zahtjeva iz članka 29. Uredbe EB GL, te dodatno detaljno definirana implementacijskim pravnim okvirima i ne može se mijenjati.</p> <p>Optimira se najmanji trošak aktivacije energije uravnoteženja, uzimajući u obzir zadovoljenje kriterija sigurnost opskrbe i sprečavanje nepotrebnih aktivacija energije uravnoteženja u oba smjera koristeći funkciju netiranja odstupanja pojedinih LFC područja prije svake aktivacije.</p> <p>Ovaj članak pravno omogućuje operatoru prijenosnog sustava sudjelovanje na MARI i PICASSO platformama, nije se mijenjao u odnosu na trenutno važeću verziju PoUEES-a i ne može se mijenjati.</p>
22		<p>Predložimo u pojmovniku definirati: "dobrovoljna havarijska ispomoć."</p>	<p>Definicija će biti dodana u pojmovnik.</p> <p>Kako definirano člankom 21. stavkom 1. točkom c. Uredbe Komisije (EU) 2017/2196 od 24. studenoga 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava.</p>
23	Članak 17.	<p>U stavku 1 predlaze se dodati crveno oznaceni tekst:</p> <p>(1) U suradnji s drugim operatorima prijenosnih sustava i s nadležnim operatorom sustava, s ciljem minimiziranja troškova uravnoteženja sustava, operator prijenosnog sustava uspostavlja zajedničke mehanizme za uravnoteženje.</p>	<p>Stavak je prilagođen na način da se briše pozivanje na određenog operatora prijenosnog sustava, već se pod terminom operator sustava može tretirati i operator prijenosnog i operator distribucijskog sustava</p>
24	Članak 24.	<p>Dodati stavak (4):</p> <p>U slučaju da je više korisnika mreže iz različitih bilančnih grupa priključeno preko istog obračunskog mjernog mjesta, za određivanje preuzimanja i predaje električne energije pojedinog korisnika mreže koriste se podatci s tog obračunskog mjernog mjesta i podatci s kontrolnih mjernih mjesta ili drugi podatci kojima se utvrđuje udio ostvarenja pojedinog korisnika mreže.</p> <p>Obrazloženje:</p> <p>Postoji više slučajeva kada je tehnički i ekonomski opravdano da je više korisnika mreže priključeno na mrežu preko jednog obračunskog mjernog mjesta, te se koriste kontrolna mjerna mjesta kako bi se utvrdio udio energije koji svaki korisnik mreže predaje u mrežu. Istu proceduru treba predvidjeti i kod utvrđivanja odgovornosti za odstupanje.</p>	<p>Članak 23. regulira bilančnu pripadnost obračunskih mjernih mjesta.</p> <p>U skladu s općim uvjetima i ostalim podzakonskim aktima predmetna problematika priključivanja više korisnika na 1 OMM mora biti regulirana u Ugovoru o korištenju mreže.</p>

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
25	Članak 27.	Kod tržišne pozicije bilančne grupe treba uključiti i mogućeg člana bilančne grupe "operatora zatvorenog distribucijskog sustava".	Članak 26. propisuje kako se računa tržišna pozicija bilančne grupe, ne propisuje tko može biti član pojedine bilančne grupe. Problematika članstva u bilančnim grupama podržana je Pravilima o organiziranju veleprodajnih tržišta.
26	Članak 28.	Stavak (2) izmijeniti: Operator sustava bilančnih grupa ne provodi se u slučaju više sile, poremećenog i/ili izvanrednog pogona prijesne i/ili distribucijske mreže Objašnjenje: Operator sustava je odgovoran za vođenje mreže i ne može penalizirati korisnike mreže u slučaju problema nastalih u mreži pod odgovornošću operatora sustava.	Predmetna problematika sagledavala se od 2011.g. Temeljem primjera iz prakse, nije bilo moguće utvrditi odgovornosti nadležnih institucija (primjerice, tko proglašava višu silu, za koje razdoblje, na koja OMM se isto odnosi, rokove vezano uz provedbu obračuna odstupanja i dr..) te je i u prethodnim iteracijama Pravila, zbog nemogućnosti određivanja procesa, definirano da se obračun odstupanja provodi u svim obračunskim razdobljima, bez izuzetaka.
27	Članak 30.	Budući da ugovorni raspored operatora distribucijskog sustava sadrži plan kupoprodaje za pokriće gubitaka električne energije u distribucijskoj mreži te za pomoćne usluge, predlaže se dodati crveno označeni tekst u stavku 2: (2) Odstupanje bilančne grupe operatora distribucijskog sustava izračunava operator tržišta električne energije za svaki obračunski interval kao razliku ostvarenja i dijela tržišne pozicije operatora distribucijskog sustava koji se odnosi na nabavu električne energije za pokriće gubitka u distribucijskoj mreži.	Prihvaća se.
28	članak 33.	1. Kod aktivacije smanjenja potrošnje na zahtjev Operatora sustava, Korisnik mreže će smanjiti svoju potrošnju kako bi sustav ušao u ravnotežu. S druge strane, netko je uzrokovao neravnotežu na neki način te će HOPS od njegovog Voditelja bilančne skupine naplatiti dodatnu naknadu, neovisno da li je u sustavu dug ili kratak. To je novac kojim bi se trebala nadoknaditi šteta Opskrbljivaču. 2. U slučaju da je Korisnik mreže preuzeo električnu energiju od Opskrbljivača, platio bi je prema ugovorenoj cijeni za opskrbu električnom energijom. Smatramo da se maksimalna naknada Opskrbljivaču treba placirati po toj cijeni koja je ugovorena između Korisnika mreže i Opskrbljivača za standardnu uslugu opskrbe električnom energijom, a ne po DA cijenama. • Ukoliko naplati DA cijenu, Opskrbljivač će ostvariti dodatni prihod koji mu ne pripada, a na trošak/štetu Korisnika mreže – razlika između ugovorene cijene energije i DA cijene. • Teoretski ova naknada se pokriva sumom koja se isplaćuje za aktiviranu energiju, ali tada ne ostaje ništa za trošak aktivacije (npr. nafta za rad DEA, trošak ponovnog pokretanja proizvodnje...) • Smatramo da je ovo potrebno uskladiti s Člankom 28., stavcima (6) i (8) Zakona o tržištu električne energije. 3. Naknada za pružanje usluge uravnoteženja će postati tržišno nekonkurentna iz razloga što će se formirati uvijek na značajno višoj razini od DA i kako bi pokrila eventualne troškove koji se stvaraju opskrbljivaču - cijena pomoćnih usluga bi mogla skočiti 2 do 3 puta (trošak naknade opskrbljivaču, trošak pružanja usluge agregatora i još trošak nastao kupcu koji mijenja proizvodnju na zahtjev – npr. trošak rada DEA, trošak ponovnog pokretanja proizvodnje, trošak osoblja koje ne radi za vrijeme trajanja pružanja usluge...) • Iznosi predviđeni Pravilima OUEES nadmašuju iznose za pokrivanje troškova Opskrbljivača koji su stvoreni radi aktivacije usluge upravljanja energijom, i predstavljaju dodatnu zaradu. • Neovisno o tome kolika će na kraju cijena naknade Opskrbljivaču, potrebno je predložiti mehanizam s kojim će se ovo regulirati između Opskrbljivača i Korisnika mreže (putem POUEES, aneks ugovora ili slično...) • Uzimajući u obzir pravila sudjelovanja na tržištu RH nejasno je zašto se nuditeljima pomoćnih usluga (samostalno ili preko Neovisnog agregatora) otežava sudjelovanje na tržištu električne energije u RH odnosno umanjuje ili u cijelosti onemogućuje ulazak novih dionika na tržište električne energije u RH na području nudioca usluga upravljanja potrošnjom. • Smatramo da se predloženim Pravilima otežava pružanje usluge upravljanja potrošnjom što je u neskladu s Člankom 28., stavak (7) Zakona o tržištu električne energije. 4. Ukoliko Korisnik mreže s vlastitom proizvodnjom pruža pomoćne usluge povećavajući proizvodnju, a time i predaju električne energije u mrežu, Opskrbljivač tada nema nikakve troškove, a tržišna pozicija Otkuplivača se mijenja te isti neće primiti količinu električne energije na koju je računao. Kako Otkuplivač električne energije ne mora nužno biti i opskrbljivač električnom energijom, nejasno je na koji način će se ovo obračunavati. 5. Potrebno je razmotriti scenarij kada operator distribucijskog sustava započne s lokalnim uravnoteženjem sustava te zatraži aktivaciju usluge uravnoteženja lokalne mreže mimo HOPS-a. Operator distribucijskog sustava, kao i svi agregatori može potpisati ugovor o pružanju usluge uravnoteženja sa Korisnikom mreže koji nije u HEP-ovoj bilančnoj skupini. • Predlažemo razmotriti navedeno i definirati kako će se i na koji način navedeno odraziti na visinu naknade i kome će se ona isplaćivati obzirom da lokalno uravnoteženje elektroenergetskog sustava nije u nikakvoj korelaciji sa CROPEX-om niti pravilima na slobodnom tržištu.	Pravila iz članka 32. primjenjuju se u slučaju kada se radi o pružanju usluge uravnoteženja upravljivom potrošnjom, a proizlaze kao obveza iz članka 28. ZoTEE-a. Aktivacijom takve usluge umanjuje se potrošnja pojedinih pružatelja za koju je opskrbljivač prethodno nabavio energiju na tržištu te je zakonodavac propisao da za isti iznos mora biti kompenziran. Operator prijenosnog sustava nema informacije o troškovima pojedinog opskrbljivača niti o troškovima njegovih kupaca, to je stvar internog ugovora o opskrbi svakog pojedinog kupca. Jedina informacija kojom operator prijenosnog sustava raspolaže je količina aktivirane energije uravnoteženja po pojedinom pružatelju usluge. Ovim pravilima se daje samo iznos graničnih cijena za predmetnu naknadu, dakle cijena se može kretati od 0 EUR/MWh do cijene ostvarene na CROPEX DA tržištu.
29	Članak 34.	Zbog utjecaja korekcije podataka na sučelju prijenosne i distribucijske mreže na izračun ostvarenja gubitaka oba operatora, predlaže se dodati stavak 11. koji glasi: (11) U slučaju promjene podataka o ostvarenoj predaji i/ili preuzimanju električne energije na obračunskim mjernim mjestima na sučelju operatora prijenosnog sustava i operatora distribucijskog sustava, u odnosu na prvi obračun odstupanja, operator sustava dužan je po službenoj dužnosti i bez odgađanja, a najkasnije do 15. siječnja u godini koja slijedi nakon obračunskog razdoblja (kalendarska godina) na koje se podaci odnose, dostaviti ispravljene podatke operatoru distribucijskog sustava.	Prijedlog će se prihvatiti i Pravila dopuniti s prijedlogom stavka 11.
30	Članak 35.	Pogreška u tekstu, u stavku 10. pozivanje na nepostojeći st. 6. članka 19	Pogreška će se korigirati u tekstu prijedloga Pravila na način da se pozivanje na stavak 6. briše.
31		st. (3): u tekstu se poziva na čl. 19., st. (6) koji ne postoji (čl. 19. ima 5 stavaka)	Pogrešno predmetno pozivanje na nepostojeći stavak će se brisati.
32		Predložimo mali ispravak prijedloga: • Zadnjim ispravnim verzijama ugovornih rasporeda članova bilančnih grupa i voditelja bilančnih grupa dostavljenima od strane voditelja bilančnih grupa za period od 1. do 15. dana u kalendarskom mjesecu i za period od 16. do zadnjeg dana u kalendarskom mjesecu,	Naznačeni prijedlog uvrstit će se u tekst prijedloga Pravila
33		Pogreška u tekstu, u stavku 3. pozivanje na nepostojeći st. 6. članka 19.	Pogrešno predmetno pozivanje na nepostojeći stavak će se brisati.

RB	Članak:	Komentar/pitanje:	Pojašnjenje/odgovor:
34	Članak 36.	Stavak (8) izmijeniti: U roku od 5 radnih dana od dana zaprimanja zahtjeva operatora prijenosnog sustava iz stavka 7. ovog članka dostavljenog električkim putem, Voditelj bilančne grupe dužan je dostaviti dodatno financijsko jamstvo u obliku novčanog depozita. Stavak (9) izmijeniti: Ako voditelj bilančne grupe ne postupi u skladu sa stavkom 8. ovog članka ugovor, operator sustava može raskinuti ugovor o odgovornosti za odstupanje. Obrazloženje: Fiksni rok od 3 dana nakon kojeg dolazi do automatskog raskidanja ugovora o odgovornosti za uravnoteženje nije razuman. Promjene iznosa financijskog jamstva mogu biti učestale i malog iznosa, rizik za financijskog poslovanje operatora sustava je nepostojeći. S druge strane, moguće je da iz objektivnih razloga voditelj bilančne skupine neće moći uplatiti dodatna sredstva u tako striktnom roku (bankovne transakcije na neradne dane, interne procedure odobravanja i sl.) te se korisnike mreže nepotrebno izlaže značajnom riziku od velike financijske štete te potencijalno ugrožavanje poslovanja. U inicijalnom prijedlogu vlada veliki nesrazmjerni odgovornosti i štete između operatora sustava i korisnika mreže.	Dopunjeno. Fiksni rok od 3 radna dana odnosi se samo i isključivo na uplatu depozita kao dodatnog instrumenta osiguranja plaćanja kada je procijenjeno da je financijska obveza sudionika veća od postojećeg instrumenta osiguranja plaćanja.
35	Članak 37.	st. (11): greškom se referira na st. (12) umjesto na stavak (10)	Korigirati će se predmetno pozivanje!
36	Članak 42.	Predlaže se u stavku 9. riječi "obračunu odstupanja" zamijeniti s riječima "izračunu ostvarenja", budući da operatori sustava ne mogu provjeravati niti ispravljati obračun odstupanja, već samo izračune ostvarenja članova bilančnih grupa. U stavku 5. dodati crveno označeni tekst kao u nastavku, budući da operator distribucijskog sustava ne može potvrditi izračun ostvarenja bez potvrde ulaznih podataka koje dobiva od operatora prijenosnog sustava. (5) U slučaju podnesenog prigovora iz stavka 2. ovoga članka: • u roku od pet (5) radnih dana od dostave pisanog zahtjeva operatora tržišta energije, operator prijenosnog sustava dužan je očitovati se na ispravnost ostvarenja u skladu s člankom 34. stavcima 1. i 4. ovih Pravila te ispravnost podataka o kupnji i prodaji energije uravnoteženja aktivirane iz aFRR i mFRR rezerve snage te energije za potrebe ostalih usluga iz članka 26. stavaka 1. i 2. ovih Pravila, • u roku od jednog (1) radnog dana od dostave pisanog zahtjeva operatora tržišta energije, operator prijenosnog sustava dužan je očitovati se operatoru distribucijskog sustava na ispravnost podataka o razmjeni energije na sučelju prijenosne i distribucijske mreže koju je prethodno dostavio operatoru distribucijskog sustava za izračun ostvarenja, • u roku od pet (5) radnih dana od dostave pisanog zahtjeva operatora tržišta i dostave očitovanja o ispravnosti podataka o razmjeni energije na sučelju prijenosne i distribucijske mreže od operatora prijenosnog sustava, operator distribucijskog sustava dužan je očitovati se na ispravnost ostvarenja iz članka 34. stavka 2. ovih Pravila i nadomjesnih obračunskih podataka iz članka 34. stavaka 5. i 6. ovih Pravila.	Zahtjev za ispravak nepravilnosti u obračunu odstupanja može uključivati sve podatke koje za potrebe obračuna odstupanja dostavljaju operatori sustava. Budući je izračun ostvarenja samo jedna komponenta obračuna odstupanja nismo u mogućnosti prihvatiti prijedlog. Rokovi u prvom obračunu odstupanja su prilično kratki te nije moguće uvesti dodatne dane za dostavu podataka o razmjeni na sučelju prijenosne i distribucijske mreže. Operatori sustava bi se morali moći očitovati na zahtjev operatora tržišta el.en. u roku 5 radnih dana. U tom smislu predložili smo nadopunu stavka 5. članka 41. ovih Pravila na način: (5) U slučaju podnesenog prigovora iz stavka 2. ovoga članka, u roku od pet (5) radnih dana od dostave pisanog zahtjeva operatora tržišta energije: • operator prijenosnog sustava dužan je očitovati se na ispravnost ostvarenja u skladu s člankom 34. stavcima 1. i 4. ovih Pravila te ispravnost podataka o kupnji i prodaji energije uravnoteženja aktivirane iz aFRR i mFRR rezerve snage te energije za potrebe ostalih usluga iz članka 26. stavaka 1. i 2. ovih Pravila, • operator prijenosnog sustava dužan je u roku jednog (1) radnog dana od dana zaprimanja pisanog zahtjeva operatora tržišta energije očitovati se operatoru distribucijskog sustava na ispravnost podataka o razmjeni energije na sučelju prijenosne i distribucijske mreže koju je prethodno dostavio operatoru distribucijskog sustava za izračun ostvarenja, po dostavi kojeg je operator distribucijskog sustava dužan očitovati se na ispravnost ostvarenja iz članka 34. stavka 2. ovih Pravila i nadomjesnih obračunskih podataka iz članka 34. stavaka 5. i 6. ovih Pravila.
37	Članak 43.	st. (2): poziva se na čl. 4. iz Pravila ili na čl. 4. iz Priloga 2.?	pregledom smo ustanovili da je isto pozivanje na Prilog naznačeno u Prilovima

Prilog 1.

38	Članak 3.	Prije usvajanja ovog priloga HOPS mora dostaviti obrazloženja kako su određeni predmetni parametri i prikazati da isti odgovaraju stvarnim troškovima reguliranog odnosa s dominantnim pružateljem usluga uravnoteženja.	Pogledati obrazloženje kod primjedbi pod RB 4./RB. 19.
----	-----------	--	--

Prilog 2.

39		Umjesto pouzdan pisati „siguran“ kao što se koristi u ostatku teksta ovih pravila (sigurnost pogona EES-a i sigurnost opskrbe).	Navedeni naziv će se korigirati u prijedlogu Pravila.
40	Članak 1.	Sve formule i parametri u ovom prilogu su neosnovani te se prilog ne smije usvojiti dok HOPS ne dostavi obrazloženje te pokaže da cijene rezervne snage odgovaraju stvarnim troškovima. Komplicirane nesuvisle formule ne smiju biti pokrivenje za ekstra zaradu u netržišnom reguliranom odnosu s dominantnim pružateljem usluga.	Pogledati obrazloženje kod primjedbi pod RB 4./RB. 19.
41	Članak 3.	Potrebno definirati „propisani mjerodavni akt“.	Tekst "mjerodavni akt" zamijenit će se s "Pretkvalifikacijskim postupcima iz članka 5. stavka 5. ovih Pravila"
42	Članak 5.	Naglasiti mogući utjecaj (nove) Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za prijenos ali i za distribuciju električne energije na povećanje troškova uravnoteženja sustava te stabilnosti i predvidivost uvjeta poslovanja dominantnog pružatelja regulacijskih usluga za uravnoteženje sustava.	Prilog 2. PoUEES-a, "Pravila za određivanje graničnih cijena za osiguranje rezerve snage za pružanje usluga uravnoteženja" određuju granične cijene rezerve snage koje se primjenjuje pri sklapanju ugovora s dominantnim pružateljem. Prema Metodologiji za određivanje iznosa tarifnih stavki za prijenos električne energije troškovi pomoćnih usluga sastavni su dio opravdanih troškova poslovanja operatora sustava te bi kao takvi morali imati utjecaj na određivanje iznosa tarifnih stavki za prijenos električne energije, odnosno distribuciju električne energije. U skladu s Metodologijom za određivanje iznosa tarifnih stavki operatori sustava predlažu iznose tarifnih stavki, a konačnu odluku o iznosu donosi HERA-a.
43	Članak 8.	st. (3) i st. (4), potkrala se pogrešna formula između navedenih stavaka	Pogrešna formula između navedenih stavaka će se korigirati (uredit će se tekst prijedloga Pravila).
44	Prilog B.	U definiciji faktora <i>k a k H E</i> nedostaje RHE Velebit na popisu akumulacijskih hidroelektrana (tako je primarno reverzibilna, također je i akumulacijska hidroelektrana)	Pravila za određivanje cijena osiguravanja rezerve snage za pružanje pomoćnih usluga uravnoteženja nisu predviđela mogućnost pripadnosti elektrana više tipova (reverzibilna, akumulacijska) već je izbor na jednom dominantnom faktoru, što je za slučaju RHE Velebit reverzibilna elektrana